

Aprill

Urmas Siigur – Eesti Arst

Aprill – jürikuu, mahlakuu, sulakuu, naljakuu. Kangesti tahaks nalja teha, aga asi on naljast kaugel. Koroonatõbi, mis Aasias puhkenud epideemiast arenes ülikiirelt pandeemiaks, on varjutanud kogu planeedi elu ja olu juba enam kui kaks aastat, ja kuigi on näha leebumise märke, ei ole mingit kindlust, kui kaua tuleb veel minna või kauaks hingetõmbepausi antakse. Veel mullu, erakordselt soojal ja kenal suvel näis, et „võit on meie“, aga kestis see peapööritus edusammudest vaid viivu ja kolmas laine mattis taas lootuse.

Justkui looduse rünnakust oleks veel vähe, tabas inimkonda veel üks ja oma olemuselt veelgi jubedam ja uskumatum katk – sõda, seekord Euroopa südames Ukrainas. Kui koroonapandeemiat tuleb võtta kui vääramatut jõudu ja sellega tuleb kohaneda, siis sõjaga keeldub terve mõistus leppimast ja seda mõistmast. Kui viiruse olemus sai teadlastel kiiresti lahatud, mis andis võimaluse vastumeetmete väljatöötamiseks, siis kurjategijast despoodi pea sisse vaatamiseks teaduslikke meetodeid ei ole ning haiglase imperiumiihaluse vastu puuduvad ka vaktsiinid ja ravimid. Jääb vaid loota, et see haige sõda võimalikult kiiresti lõpeks ega areneks globaalseks konfliktiks nii, nagu epideemiast sai pandeemia.

Koroonatõi lisaks otsestele tagajärgedele – üle ilma enam kui 500 miljonit haigestunut ning üle 6 miljoni surma – kaasa ka hulga kaudseid tagajärgi. Ei ole ühtegi eluala, mida koroonakriis ühel või teisel moel poleks mõjutanud, alates majandusest ja poliitikast ning lõpetades hariduse ja kultuuriga. Rahvatervise seisukohast on lisaks vahetutele koroonakannatanutele olulised kannatajad need paljud, kellel jäid vajalikud uuringud, protseduurid või ravi optimaalsel ajal tegemata. Kui suur on kogu rahvastiku tervisekaotus ehk haiguskoormus, selgub ilmselt alles pikema aja pärast.

Üheks koroonakriisis oluliselt räsida saanud osapooleks on ka tervishoiuvõrk ja eeskätt selle töötajad. Mõningaid sellega

seotud aspekte on esitatud ka praeguse ajakirjanumbri artiklis „Psühhosotsiaalsed ja eetilised väljakutsed tervisealases kriisisituatsioonis: eesliini tervishoiutöötajate hinnangud ja kogemused COVID-19-pandeemia esimese laine näitel“.

Kui koroonakriisi erinevate mõjude hindamiseks on meil arvestatav kogemus, siis sõjaga kaasnev on suuresti tundmata maa. Mõju majandusele on selgelt juba tunda ja mitmeti ka prognoositav. Agresori vastu kasutatavad sanktsioonid toovad paratamatult kaasa majanduslikke tagasilööke ka meile, kuid see on paratamatu. Majandus omakorda mõjutab otseselt kõiki teisi elusfääre ja on selge, et olud lähevad kitsamaks ja elu kallimaks. Aga see on meie vabaduse hind.

Sõda on kaasa toonud Euroopa selle sajandi suurima põgenikekriisi, mis kahtlemata hakkab mõjutama ka elu Eestis, sh sotsiaalvaldkonda ja tervishoiusüsteemi. Eestisse oli aprilli alguseks saabunud üle 27 000 sõjapõgeniku – sama palju, kui Rakveres ja Valgas elanikke kokku. Need on peamiselt naised ja lapsed, kelle mehed ja isad võitlevad Ukrainas ja mitte ainult Ukraina, vaid ka meie eest. Ja me peame neid igati aitama, niikaua, kuni nad saavad tagasi koju pöörduda. Kõik inimesed on väsinud ja stressis, nii koroonast kui ka sõjaga kaasnevast ja sõjahirmust. Aga hoolivusest ei tohi väsida.

Ka keerulistel aegadel tuleb osata rõõmu tunda asjadest, mis hästi on läinud. 1. aprillil 1922 avati Tartu lastekliiniku statsionaar. Mis sellest 100 aasta jooksul saanud on, annab ehk toreda pildi esimese juhataja prof Aadu Lüüsi artikkel „Tartu ülikooli lastekliiniku esimene aasta“ kõrvuti praeguse juhataja prof Vallo Tillmanni looga „Tartu lastekliinik 100“, mõlemad sellest ajakirjanumbrist leitavad. Ja et aprill mitte päris huumorinurgata ei jääks, lisasime 1929. aastal Eesti Arstis ilmunud Konstantin Tannenthali arstlise följetoni „Rahva nõuded ja arvamus arstide kohta“. Tuleb kohati kuidagi muhedaalt tuttav ette.

Urmas Siigur